

”Jeg vil gerne lære at bruge motorsav”

Portræt ♦ For to år siden stak den unge, udviklingshæmmede Allan Raabe Johannsen i afmagt ild til det sted, hvor han boede. I dag er hans verden mindre kaotisk, og han er ved at få styr på sin hverdag på det regionale tilbud Gården ved Randers.

Vroooooom. Vroooooamm. Den orangerøde Simplicity-havetraktor arbejder øredøvende og energisk henover boldbanens græs på Gården – et regionalt bo- og beskæftigelsestilbud for domfældte udviklingshæmmede i Paderup ved Randers. Græsset fyger efter traktoren, mens Allan giver den lidt mere gas på vej mod det ene mål, sagtner og afpasser farten, så han i hjørnet får så meget græs med som muligt. Han bager, drejer for at få de få græstotter med, som han missede. Boldbanen skal være helt perfekt slået, og det bliver den med Allan bag rattet. At holde boldbanens græs er en del af hans job i dagbeskæftigelsen på Gården.

Ikke som andre jævnaldrende

Som han sidder der på havetraktoren med et veltillfreds smil på læben og med sin fulde koncentration rettet mod græsplænen, ligner han en hvilken som helst anden 21-årig, der er glad for alt, der har fire hjul, en motor og benzindunst.

Men Allan Raabe Johannsen er ikke som alle andre jævnaldrende. Han er domfældt udviklingshæmmede, har Prader Willi Syndrom, og det som af fagfolk bliver betegnet som ’problemskabende adfærd’.

Det betyder i praksis, at han har en udviklingsalder cirka svarende til et treårigt

barn med hensyn til sociale færdigheder, psyke, intellektuelt niveau og evnen til at kommunikere med andre mennesker.

Prader Willi Syndromet betyder blandt andet, at Allan tager væksthormoner, der bevirker, at han får en mandshøjde på 175 centimeter. Derfor har han ikke den typiske pærefaçon med en højde på 155 centimeter, som mennesker med Prader Willi normalt har.

Syndromet bevirker også, at Allan er konsumforbruger af mad, ting og mange menneskelige ressourcer. Han har svært ved at kontrollere sit eget liv, har vredesudbrud og derfor brug for massiv støtte.

Allan Raabe Johannsen

- Er domfældt udviklingshæmmede og har Prader Willi Syndrom
- Elsker at køre havetraktor og er god til det
- Har en dom for indbrud og en for brandstiftelse
- God til at svømme og lufte familiens hund Skäti
- Kan godt lide at høre musik, se Mumitrol-dene og tegnefilm i fjernsynet
- Har en udviklingsalder som en treårig
- Er god til at spille Tetris på sin Gameboy
- Har brug for struktur og forudsigelighed i sin hverdag
- Synes, at hans kontaktperson Winni er sød
- Drømmer om at lære at bruge en motorsav

Allan har i næste måned boet på Gården et år i sin egen lejlighed og delt fælles-faciliteter og dagbeskæftigelse med syv andre. De fleste er udviklingshæmmede og har som Allan fået en dom for at have begået noget kriminelt.

To domme bag sig

Allan har prædikaterne indbrudstyv og brandstifter stående på sin straffeattest. Men fordi udviklingshæmmede ikke er egnede til at afsone i et fængsel, er Allan i stedet anbragt på Gården.

Her er han under konstant opsyn fra personale, ligesom han har alarm på døren, når han er alene i lejligheden. Vil han forlade området i op til tre timer, skal han søge om det hos forstanderen på tilbuddet Granbakken, som Gården hører under. Skal han på weekend hos sine forældre, er det statsadvokaten, der skal godkende det på forhånd.

Journalist: "Ved du, hvorfor du bor på Gården, Allan?"

Allan: "Ja, det ved jeg godt. Jeg bor her, fordi jeg har fået en dom for noget, jeg ikke måtte gøre. Jeg er her, fordi der er nogle, som skal passe på mig."

Journalist: "Hvad var det, du gjorde, som du ikke måtte?"

Allan: "Det kan jeg ikke huske, ved du, hvad jeg gjorde?"

Hans øjne flakker rundt på værelset. Han har ikke lyst til at fortælle journalisten om, hvad han har gjort engang. Han vil hellere tale om, hvor glad han er for at køre havetraktor, og at han godt kan lide, når han er i svømmehal en gang om ugen.

To ubevogtede øjeblikke

Men de to domme som Allan har fået, kan hans forældre, Kirsten og Michael Raabe Johannsen fra Sønderborg sagstems huske.

"Allan har begået to lovovertrædelser, og vi er ikke i tvivl om, at det kunne have været undgået med det rigtige personale til at tage sig af Allan," siger Kirsten Raabe Johannsen.

Som 16-årig er Allan i skolepraktik på et naturværksted med ledsagelse af en lærer. Da personalet og læreren har travlt med andre gøremål, stikker Allan af. Han løber ind i et hus og truer sig til mad hos husets ejer. Han får kakao, åbner fryseren og finder noget is. Han smider rundt med ting, inden han løber ud af huset. Herefter får han en dom for tyveri. Som 18-årig får Allan endnu en dom. Denne gang for brandstiftelse.

Når det går galt

På et nyt aflastningshjem bliver Allan lovet, at lederen vil læse bøger med ham. Det er han helt vild med. Men det holder lederen ikke, så Allan bliver vred og vil straffe hende. Han får fat på en lighter og sætter ild til de andre beboeres dyner på aflastningshjemmet. Det brænder så meget, at de andre børn må flyttes hjem i en periode, fordi der er sod over det hele og lugter af røg.

"Allan er rigtig god til at finde de små smuthuller og få ubevogtede øjeblikke, så derfor bliver man nødt til at være over ham hele tiden. Han har det bedst med øjne i nakken, så der hele tiden er nogle, som kan tage over eller fjerne ham fra en situation, hvor det er ved at blive farligt for ham. Havde personalet været over ham, så havde han ikke været fyldt af kaos indeni, og så er jeg overbevist om, at han ikke ville have gjort de ting, han har gjort," mener Allans mor, Kirsten.

Da Allan fylder 18 år, mister han den personlige støtte, fordi han nu er indtrådt

i de voksnes rækker. Forældrene får at vide, at de er overhysteriske, for sønnen behøver ikke ekstra hjælp.

"Vi vidste, hvor galt det kunne gå, hvis han ikke havde støtte. Det gjorde det desværre også de to gange, som han endte med at få dom for," konstaterer Kirsten Raabe Johannsen.

Stringent pædagogik

Allan begynder på et 13 måneders ophold på det eneste bosted for domfældte udviklingshæmmede i det daværende Sønderjyllands Amt. Men forældrene mente ikke, at det var det rette sted for Allan. De vil have ham et sted hen, hvor personalet har styr på, hvordan man pædagogisk håndterer en person med Prader Willi Syndrom. Valget falder på det nyopstartede, regionale tilbud Gården i Paderup, fordi personalet her har en særlig viden om blandt andet dette særlige syndrom.

Allan med Skāti og forældrene, Kirsten og Michael Raabe Johannsen.

”I begyndelsen var det kaotisk med mange nye mennesker og vaner både for Allan og os, fordi vi var et nystartet tilbud. Vi vidste, at det var en stor pædagogisk opgave, vi skulle løfte med Allan, men vi havde besluttet os for, at vi gerne ville rumme ham hos os,” husker Gårdens afdelingsleder Søren Thøstesen.

Allans kontaktperson Winni Sloth siger:

”Vi har drøftet forståelsen og håndteringen af Allan på rigtig mange personalemøder. Allan kræver en enorm vedholdenhed, og at 23 personer og 10 vikarer har den samme forståelse for, hvordan opgaven skal løses. De vigtigste arbejdsredskaber er den personbeskrivelse og handleplan, som vi har lavet. Allan har en udviklingsalder på cirka tre år – og dér møder vi ham.”

Personalet på Gården sørger for, at Allans dag er struktureret og sat i faste rammer, så det kan blive en god dag for ham. Der må ikke være afvigelser eller tvivl fra personalets side, om hvad der skal ske. Hele tiden forsøger han at omgå strukturen og afprøver dagligt personalets vedholdenhed. En del af strukturen er en lang række regler.

For eksempel er der regler for, hvad Allan må have i sit skab med arbejdstøj på

værkstedet. Han går i bad og spiser på samme tidspunkt hver dag. Allans portioner er vejret og beregnet af en diætist, så både Allan og personalet kan stole på, at det er det rigtige mad, han får, og at der derfor ikke opstår usikkerhed. For det kan Allan ikke leve med. Sådan er det at have Prader Willi Syndrom. Når han er i svømmehallen hver onsdag, hjælper personalet ham også med at modstå fristelsen for at stjæle fra andres lommer.

”Vi skal være to skridt foran ham. Allan skal mærke, at vi har styr på det, og det mærker han bedst ved, at vi skaber forudsigelighed, struktur og stabilitet omkring ham. Vi må aldrig vakle, og er vi i tvivl, er kunsten at sige til ham, at man lige vil tjekke det i hans handleplan,” beretter Winni Sloth.

Lukkede døre skaber ro

Winni Sloth og Søren Thøstesen forklarer, at personalet forsøger at lave en usynlig ring rundt om Allan, der gør, at en masse ’døre’ bliver lukket med personalets enslydende forklaringer. På den måde behøver Allan ikke bruge tid og kræfter på at tvivle og være urolig.

”Vi er hans overjag og giver ham ro. Vi fungerer som hans sikkerhedsnet ved at skabe en genkendelig og tryk hverdag

for ham. Vi kan hjælpe ham med at styre sin adfærd. Han kan ikke stole på sig selv, men han kan stole på, at vi kan håndtere ham,” siger afdelingsleder Søren Thøstesen.

Når personalet er på arbejde hos Allan, skal de hvert sekund have antennerne ude og sanserne skærpet. Men gradvist giver den stringente pædagogik pote. De faste strukturer og den høje bevidsthed om Allans vanskeligheder gør, at de dage, hvor der opstår konflikter med Allan, bliver færre og færre.

Når Allan har det svært

Allan kan i perioder få det dårligt over jalousi, skuffede forventninger, eller når der er ting, der er uafklaret omkring aftaler, for eksempel hvornår han skal hjem på besøg hos forældrene. For han kan slet ikke håndtere den usikkerhed, der medfører, at hans dag bliver kaotisk.

”Ligeså snart strukturen er glippet eller forudsigeligheden forsvundet, springer kæden af for ham. Når det sker, så reagerer han ved at smadre sin terrassedør eller smide med sit fjernsyn. Han kan også blive indesluttet, gemme sit ansigt, nægte at spise og sidde med sine arme over kors i syv timer,” forklarer Allans kontaktperson Winni Sloth.

Journalist: ”Hvad sker der, når du bliver vred, Allan?”

Allan: ”Så råber jeg og slår. Nogle gange kaster jeg også med ting.”

Journalist: ”Jeg kan se, at der er en spånplade i din terrassedør, hvad er der sket?”

Allan: ”Jeg smadrede den en dag, jeg blev sur. Det er vist fjerde gang, at jeg gør det, tror jeg.”

På Gården ser personalet sådan på det, at smadrer, knækker eller ødelægger Allan sine møbler eller vinduer, er der noget, som personalet har forsømt, og som de ikke har gjort godt nok. For eksempel er personalet holdt op med at fortælle Allan, når der bliver søgt om hjemmebesøg hos forældrene i Sønderborg. For han magter simpelthen ikke den uvished, der er, om statsadvokaten giver tilladelse eller ej. En uvished, som kan være årsag til, at der opstår en voldsom konflikt.

Winni Sloth forklarer:

”Når Allan er i affekt, fjerner vi os aldrig fra ham. Vi er opmærksomme på at give Allan sikkerhed, overskuelighed og tryghed ved at udstråle det i vores tilstedeværelse sammen med ham. Vi taler til ham i roligt stemmeleje. I de sværeste situationer er det nødvendigt at fastholde Allan for at sikre, at han ikke gør skade på sig selv eller andre. Ofte holder vi ham i hånden, indtil han falder til ro.”

Et fuldtids job

Nu bor Allan på Gården, men i knap 19 år har han boet hjemme i Sønderborg hos forældrene og den islandske fårehund Skāti. Derhjemme har forældrene altid forsøgt at tilstræbe den struktur, som Allan har behov for. Men det har ikke været let.

”At have Allan er et 24 timers job. Når han er hjemme på besøg, går han med hunden, er i svømmehal, slår græs ved vores sommerhus og besøger sin mormor. En del år havde han også en avisrute sammen med mig om søndagen. Bagefter fik han lov til selv at gå ind til bageren og købe rundstykker, og det kunne han godt finde ud af,” husker Allans far Michael.

Da Allan boede hjemme, var forældrene nødt til altid at have Allan med sig rundt. Det skabte store begrænsninger i deres liv. For eksempel på indkøb i supermar-

kedet, hvor han kunne blive meget vred og skabe lange køer ved kassen, hvis han ikke fik et bestemt stykke sæbe. Så gjaldt det blot om at komme ud derfra så hurtigt som muligt. Eller på ferier, hvor det altid var bedst at have langt til de nærmeste huse.

”Vi har holdt en vis afstand til naboerne, så Allan ikke var en belastning for dem med for eksempel at forstyrre dem i deres haver. Vi har holdt os meget for os selv og forsøgt at holde konflikterne med Allan inden døre. Gennem årene har vi set meget få mennesker, fordi det er for hårdt for andre at skulle være sammen med Allan,” fortæller Kirsten Raabe Johannsen.

Altid i tanker

Omstillingen med at flytte hjemmefra har været svær for Allan. Men forældrene mener, at Gården er det rigtige for ham.

”Det har været meget vanskeligt for Allan at flytte ind på Gården især med mange ændringer i begyndelsen. Men det går bedre nu. Vi håber, at han med tiden bliver endnu mere tryk ved at bo der. Der vil altid være blæsevejre med Allan, men vi håber, at der med tiden bliver mindre af det, når han bor på Gården,” siger Michael Raabe Johannsen.

Allans mor fortsætter:

”Jeg ved godt, at Allan ikke får et liv som vores tre andre børn, og det er hårdt at acceptere. For vores andre børn kan klare sig selv og løse deres problemer, men det kan Allan ikke. Vi bekymrer os hele tiden, og han er altid i vores tanker. Nogle gange ringer han ikke hjem som aftalt, fordi der har været en konflikt. Så tænker vi, hvad er der sket? Det er rigtig svært,” forklarer Kirsten Raabe Johannsen.

Det går fremad

Men på trods af de konflikter, der opstår med Allan, fordi han bliver fastlåst eller

reagerer voldsomt over et eller andet, går det fremad. Det mener både afdelingsleder Søren Thøstesen og Allans kontaktperson Winni Sloth.

”Efterhånden kommer der flere og flere af de gode dage for Allan. De gode dage er altid ens betydende med, at vi har styr på det, så Allan kan stole på os og slappe af,” fortæller Winni Sloth.

At det går godt, kommer også frem på det årlige handleplansmøde mellem Allan, hans forældre, kontaktpersoner på Gården, afdelingslederen og den kommunale sagsbehandler.

Afdelingsleder: ”Kan du lide at bo her, Allan?”

Allan: ”Ja, det kan jeg, jeg har det hyggeligt her.”

Kontaktperson fra dagbeskæftigelsen: ”Hvad er det, du især godt kan lide at lave på værkstedet?”

Allan: ”Køre havetraktor og stable brænde.”

Kontaktperson fra dagbeskæftigelsen: ”Du har også en rigtig god fornemmelse for biler, men vi er ikke altid enige om, hvordan du skal stable brænde, vel?”

Allan: ”Du kan ikke finde ud af at stable brænde!”

Afdelingsleder: ”Men vi er glade for, at du bor her hos os, Allan.”

Allan: ”Mener du også det, Winni?”

Kontaktperson: ”Ja, det gør jeg bestemt, Allan. Er der noget, du godt kunne tænke dig at lære og blive god til?”

Allan: ”Jeg vil gerne lære at bruge motorsav.”

Og det er slet ikke urealistisk, at Allan på sigt kan lære at bruge motorsav og tage med i skoven og fælde træer, siger Gårdens personale.

”Vores mål er, at Allan bliver tryk ved at bo på Gården. I det øjeblik Allan er tryk, og hans base er helt stabil, vil han i højere grad blive i stand til at håndtere ydre udfordringer som for eksempel at blive drillet, eller hvis aftaler bliver aflyst. Allan skal tro på, at det, vi siger og giver ham, er godt. Det er vi fint på vej til,” mener Gårdens afdelingsleder Søren Thøstesen.

Domfældte udviklingshæmmede

- ◆ Der findes mere end 330 i Danmark
- ◆ Antallet er steget markant de senere år, hvilket skaber behov for flere botilbud, der kan håndtere målgruppen
- ◆ Hovedparten af de domfældte er lettere udviklingshæmmede eller sinker med en IQ på mellem 50 og 85. En normal IQ er på 90-110
- ◆ Typisk har de domfældte udviklingshæmmede begået ildspåsættelse, tyveri, seksuelle overgreb eller voldskriminalitet
- ◆ På Gården i Paderup koster en døgnplads 2.879 kroner svarende til 1,05 millioner kroner pr. år

Kilde: Interview med Allan, personalet på Gården, Allans forældre og www.ndu.dk.

Artiklen bringes også i august-nummeret af magasinet MIDT, som har medarbejdere og borgere i Region Midtjylland som målgruppe, red.

